

อยากรู้ อยากเห็น : เครื่องราชอิสริยาภรณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุจินดา ม่วงมี *

M.A.(Adult Education)

“อยากรู้ อยากเห็น” เป็นแรงจูงใจที่สำคัญยิ่งที่จะทำให้คนในสังคมพัฒนาและสร้างสังคมที่ตนเองอยู่ให้เป็น “สังคมแห่งการเรียนรู้” ทั้งนี้เพราะความอยากรู้ อยากเห็นเป็นความต้องการภายในของบุคคลที่ผลักดันให้บุคคลมีพฤติกรรมแสดงออกในการค้นคว้า ศึกษาหาความรู้ รวมถึงการกระทำหรือทดลองปฏิบัติ อันนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ที่แท้จริงอย่างเป็นเหตุเป็นผลและแม้เมื่อผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า และหรือการกระทำนั้น ๆ ก่อประโยชน์แก่ตนเอง โดยส่วนรวมทั้งทางตรงและทางอ้อม “ความอยากรู้ อยากเห็น” ก็ยังนำไปสู่การขยายการเรียนรู้ ข้อสงสัยหรือการกระทำนั้น ๆ ออกไปให้กว้างขวางหรือขยายวงกว้างขึ้นตามที่บุคคลยังมีความอยากรู้ อยากเห็นและผลิตผลิตในการศึกษา ทดลอง และหรือปฏิบัติสิ่งนั้น ๆ

หลายครั้งที่ผู้เรียบเรียงได้ยิน ได้ฟังคำถามจากกลุ่มผู้ไปร่วมงาน ที่มีบุคคลแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ในทำนองว่าใช้ประดับผิวดนบัง บ้างก็ว่าประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ผิดที่ หรือด้วยคำถามที่ว่า..เอ...แต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในงานเช่นนี้ได้หรือ? เป็นต้น

ประเด็นดังกล่าวทำให้ผู้เรียบเรียง อยากรู้ อยากเห็นที่จะศึกษาให้ได้ทราบถึง ข้อเท็จจริง และระเบียบที่ถูกต้อง จึงทำการศึกษา ค้นคว้าอย่างจริงจัง พร้อมกับได้มีโอกาสพูดคุยซักถามกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่ผู้เรียบเรียงสังกัดอยู่เพื่อขอเอกสาร และข้อมูลบางประการที่จะเพิ่มความชัดเจน ในประเด็นที่ผู้เรียบเรียงสนใจ อยากรู้ ดังนั้นอยากรู้ อยากเห็นตอน เครื่องราชอิสริยาภรณ์ บทนี้ จึงเป็นการเล่าสู่กันให้ทราบตามข้อมูลจากเอกสารที่ได้ศึกษาและทำความเข้าใจ โดยอยู่ในขอบข่ายเฉพาะเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (ข้าราชการพลเรือน) ได้รับพระราชทานเป็นส่วนใหญ่ซึ่งจะนำเสนอ ใน 4 หัวเรื่องคือ

1. ความเป็นมาและประเภทของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยโดยสังเขป
2. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ข้าราชการและลูกจ้างประจำได้รับพระราชทาน
3. คุณสมบัติของข้าราชการและลูกจ้างประจำที่สมควรได้รับการเสนอชื่อเพื่อขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
4. การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1. ความเป็นมาและประเภทของ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยโดยสังเขป

การใช้เครื่องหมายประดับเสื้อเพื่อแสดงถึงยศและตำแหน่งเกิดขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงติดต่อกับชาวยุโรป พระองค์ทรงทราบว่าเครื่องหมายแสดงยศของชาวยุโรปได้มาจากเครื่องหมายกางเขน จึงทรงพิจารณาหาเครื่องหมายแบบไทยให้มีความหมายแสดงถึงยศ และตำแหน่ง ทรงใช้ตราประจำตำแหน่งซึ่งใช้ประทับหนังสือราชการ เป็นแบบสร้างเครื่องหมายประดับเสื้อพระราชนัดดาผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งนั้น ๆ เช่น สมุหนายก (หงษ์หน้าสูงสุดของพลเรือน) ใช้ตราพระราชสีห์ ประทับหนังสือราชการ ก็ทรงสร้างเครื่องหมายด้วยทองคำลงยาเจ้าหลัก ปลายพระราชสีห์ มีพระมหามงกุฎตั้งบนหลัง สำหรับพระราชนัดดาสมุหนายก

ด้วยเหตุที่ใช้ตราประจำตำแหน่งมาทำเครื่องหมายดังกล่าวมาแล้ว จึงมีผู้เรียกเครื่องหมายประดับเสื้อว่า “ตรา” ถึงแม้ในเวลาต่อมา จะทรงใช้ลวดลายอย่างอื่น เช่น ช้างเผือก ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับตราประจำตำแหน่ง คนส่วนมากก็คงนิยมที่จะเรียกเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกประเภทว่า “ตรา”

ในเวลาต่อมา พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างเครื่องหมายติดเสื้อขึ้นอีกหลายชนิดเพื่อเป็นเครื่องทรงและสำหรับพระราชนัดดา ทรงเรียกว่า “ดารา” (star) เช่น ดาราช้างเผือก ดารานพรัตน์ เป็นต้น

ศาสตราจารย์คุณหญิงศรีนาค สุริยะ (เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย 2519 หน้า 12-54)

ได้แบ่งเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชนัดดาแก่ประมุขของรัฐมีชนิดเดียว คือ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นมงคลยิ่งราชมติภรณ์

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2505 เพื่อพระราชนัดดาประมุขของประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีสัมพันธไมตรีกับประเทศไทย แทนเครื่องราชอิสริยาภรณ์สกุลอื่น ๆ ซึ่งเคยพระราชนัดดาแล้วในอดีต

1.2 เครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับบำเหน็จความชอบในราชการแผ่นดิน มี 6 ชนิด คือ

1.2.1 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติคุณรุ่งเรืองยิ่งมหาจักรีบรมวงศ์ (ตราจักรี)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างเมื่อ พ.ศ. 2425 เพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์จักรี ที่ได้สถาปนากรุงเทพมหานครเป็นราชธานีมาเป็นเวลาครบ 100 ปี เป็นเครื่องทรงของราชตระกูลชั้นสูง มีได้พระราชนัดดาข้าราชการ

1.2.2 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตน์ราชวราภรณ์ (ตรา นพรัตน์)

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างดารานพรัตน์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2394 ต่อมาในรัชกาลของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงสร้างดวงตรามหานพรัตน์ สำหรับห้อย

สายสะพาย และแหวนนรรัตน เพิ่มขึ้น เป็นเครื่องทรงของพระมหากษัตริย์ พระมเหสี พระราชวงศ์ฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ตลอดจนข้าราชการชั้นผู้ใหญ่

1.2.3 เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า (ตราจุลจอมเกล้า)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2416 เนื่องในโอกาสที่พระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี ได้ปกครองประเทศไทยติดต่อกันมาถึง 90 ปี โดยมีได้มีผู้คิดร้ายต่อราชวงศ์ โดยเฉพาะในรัชสมัยของพระองค์ กล่าวคือพระองค์ได้เสด็จขึ้นครองราชสมบัติ เมื่อยังทรงพระเยาว์ แต่ก็ได้ได้รับความจงรักภักดีอย่างยิ่ง เพื่อจะสนองน้ำใจของข้าราชการและพระบรมวงศานุวงศ์ ซึ่งช่วยกันทำนุบำรุงราชวงศ์จักรีและบ้านเมือง พระองค์จึงทรงสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ซึ่งเป็นพระนามของพระองค์ และใช้แพรแถบสีชมพูอันเป็นสีของวันพระราชสมภพคือวันอังคาร

เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าต่างจากเครื่องราชอิสริยาภรณ์อื่น ๆ คือ บุตรชายของผู้ซึ่งได้รับพระราชทานตรานี้ตั้งแต่ชั้น 2 ขึ้นไป จะได้รับพระราชทานตราสืบสกุล ตราจุลจอมเกล้าเมื่อสร้างครั้งแรกจึงพระราชทานแต่ชายเท่านั้น ต่อมา พ.ศ. 2432 ซึ่งตรงกับปีซึ่งเสวยราชสมบัติมาครบ 25 ปี ทรงประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกจึงสถาปนาเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าสำหรับสตรี

การพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าในรัชกาลปัจจุบันนี้ พระราชทานใน

วันพระราชพิธีฉัตรมงคล การพระราชทานเป็นไปตามพระราชอัธยาศัย ไม่เกี่ยวกับตำแหน่งหรือเงินเดือน ถ้าปีใดไม่มีผู้สมควรได้รับพระราชทานก็งดการพระราชทานในปีนั้น

1.2.4 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี

เครื่องราชอิสริยาภรณ์นี้ สำหรับพระราชทานผู้ซึ่งทำความชอบพิเศษแก่ราชการในการรักษาความปลอดภัยและในสงคราม

1.2.5 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสร้างเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2404 แต่ไม่ได้กำหนดให้มีสายสะพาย ต่อมา พ.ศ. 2412 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงกำหนดขึ้นขึ้น เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกนี้เป็นที่คุ้นตาของประชาชนมาก เพราะมีผู้ได้รับพระราชทานมากกว่าทุกตระกูลที่กล่าวมา บุคคลที่อยู่ในขอบข่ายที่จะได้รับพระราชทาน คือ พระบรมวงศานุวงศ์ ประชาชน พ่อค้า ข้าราชการ และชาวต่างประเทศทั้งหญิงและชาย มีโอกาสจะได้รับพระราชทานเท่าเทียมกัน

1.2.6 เครื่องราชอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2412 สำหรับพระราชทานพระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ ประชาชน ชาวต่างประเทศทั้งหญิงและชาย

1.3 ประเภทเหรียญเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เหรียญเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซึ่งมีเกียรติรองลงมาจากตรา แบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ 4 ประเภท ในการประดับเหรียญต้องเรียงลำดับตามประเภทของความสำเร็จ ดังนี้

1.3.1 เหรียญบำเหน็จความกล้าหาญ ได้แก่ เหรียญกล้าหาญ เหรียญชัยสมรภูมิ เหรียญราชินิยม และเหรียญพิทักษ์เสรีชน

1.3.2 เหรียญบำเหน็จในราชการ ได้แก่ เหรียญดุษฎีมาลา เข็มศิลปวิทยา สำหรับพระราชทานผู้ทรงคุณวุฒิทางศิลปวิทยา เหรียญจักรมาลา สำหรับพระราชทานทหารตำรวจ ผู้รับราชการตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เหรียญจักรพรรดิมาลาสำหรับพระราชทานพลเรือนผู้รับราชการตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป (มักได้นิยมนำกล่าวถึงกันว่า เหรียญดุษฎีมาลา) เหรียญลูกเสือสรรเสริญ และเหรียญลูกเสือสดุดี

1.3.3 เหรียญบำเหน็จในพระองค์ ได้แก่ เหรียญรัตนาภรณ์ และเหรียญราชรุจิ ซึ่งสร้างขึ้นแต่ละรัชกาลสำหรับพระราชทานผู้จงรักภักดี ความพระราชอัธยาศัย ไม่เกี่ยวกับตำแหน่งราชการ

1.3.4 เหรียญที่ระลึก ได้แก่ เหรียญบรมราชาภิเษก เหรียญฉลอง 25 พุทธ-

ศตวรรษ เหรียญที่ระลึกในการเสด็จพระราชดำเนินเยือนสหรัฐอเมริกา และทวีปยุโรป เหรียญรัชดาภิเษก เหรียญกาชาดสรรเสริญ และเหรียญกาชาดสมนาคุณ เป็นต้น

2. เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ข้าราชการและลูกจ้างประจำได้รับพระราชทาน

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ข้าราชการและลูกจ้างประจำสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย (ซึ่งรวมถึงข้าราชการพลเรือนทั่วไปด้วย) ได้รับพระราชทานพบว่าอยู่ในเครื่องราชอิสริยาภรณ์ 2 ประเภท คือ

2.1 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก (The Most Exalted Order of the White Elephant)

2.2 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย (The Most Noble Order of the Crown of Thailand)

2.1 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก เป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับพระราชทานเป็นบำเหน็จความชอบในราชการแผ่นดิน เรียกสั้น ๆ ว่า “เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก”

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือก มี 8 ชั้น แยกเป็นตรา 6 ชั้น เหรียญ 2 ชั้น ดังนี้

ภาพ 2.1.1 ประกอบ เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก

ชั้นสูงสุด : มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก อักษรย่อว่า ม.ป.ช.

Knight Grand Cordon (Special Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant

มหาปรมาภรณ์ช้างเผือกประกอบด้วย ดวงตรา ดารา และสายสะพาย

ดวงตรา ด้านหน้าเป็นรูปช้างโอราพต (มีสามเศียร) ลงยา ราชาวดีสีขาว อยู่บนพื้นทอง ในดอกบัวบาน กลีบลงยา ราชาวดีสีชมพูสลับแดง เกสรเงิน รอบนอกมีกระจิงทองลงยา ราชาวดี สีเขียวสีกัดมีรัศมีเปลวเงินตามระหว่าง ด้านหลัง เป็นอักษร พระปรมาภิไธยย่อ ในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “ม.ป.ร.” ลงยาราชาวดี สีสแดง เบื้องบนมีอุณาโลมเงิน และพระมหามงกุฎทองมีรัศมี

ดวงตรานี้ห้อยกับสายสะพาย แพรแถบ กว้าง 10 เซนติเมตร (สำหรับบุรุษ) สีแดง ริมเขียว มีริ้วเหลืองริ้วน้ำเงินขนาดเล็กควั่น ทั้งสองข้าง สะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดารา ลายกลางด้านหน้าเหมือนอย่าง ดวงตราแต่ย่อมากกว่าซ้อนอยู่บนรัศมีเงิน จำหลัก เป็นเพชรสร้างสี่แฉก รัศมีทองสี่แฉก สำหรับ ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

สำหรับพระราชทานสตรี ดวงตรา ดวง ดารามีขนาดย่อมากกว่าของบุรุษ สายสะพายแพร แถบกว้าง 7.5 เซนติเมตร

ชั้นที่ 1 : ประถมภรณ์ช้างเผือก อักษร ย่อว่า ป.ช.

Knight Grand Cross (First Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant

ประถมภรณ์ช้างเผือกประกอบด้วยดวงตรา ดารา และสายสะพาย

ยืนแท่นอยู่บนพื้นทองในดอกบัวบาน กลีบลงยา ราชาวดีสีแดงสลับเขียวเกสรเงิน รอบนอกมี กระจิงเงินแปดทิศ มีกระจิงทองแทรกตามระหว่าง ด้านหลังเป็นอักษรพระปรมาภิไธยย่อ “ม.ป.ร.” ลงยา ราชาวดีสีแดงเบื่องบนมีพระมหามงกุฎทอง มีรัศมี

ดวงตรานี้ห้อยสายสะพาย แพรแถบ (สำหรับ บุรุษกว้าง 10 เซนติเมตร สำหรับสตรีกว้าง 7.5 เซนติเมตร) สีแดงริมเขียวมีริ้วเหลือง น้ำเงิน ขนาดใหญ่ ควั่นทั้งสองข้าง สะพายบ่าขวา เฉียงลงทางซ้าย

ดารา ด้านหน้าเหมือนดวงตรา แต่กระจิง ยาวกว่า ด้านหลังเป็นทองไขประดับที่อกเสื้อ เบื้องซ้าย

ชั้นที่ 2 : ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก อักษร ว่า ท.ช.

Knight Commander (Second class) of the Most Exalted Order of the White Elephant
ทวีติยาภรณ์ช้างเผือกประกอบด้วย ดวง ตราและดารา

ดวงตรา เหมือนอย่างดวงตราประถมภรณ์ ช้างเผือกแต่ย่อมากกว่าและที่พระมหามงกุฎไม่มีรัศมี ด้านหลังเป็นทองเกลี้ยง

ดวงตรานี้ห้อยกับแพรแถบกว้าง 4 เซน- ตีเมตรสำหรับบุรุษ สำหรับสวมคอ สำหรับสตรี ดวงตรามีขนาดย่อมากกว่าใช้ห้อยกับแพรแถบผูก เป็นรูปแมลงปอ ประดับเสื้อที่หน้าบ่าซ้าย

ดาราเหมือนอย่าง ดาราประถมภรณ์ช้าง เผือกสำหรับประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ 3 : ตริตาภรณ์ช้างเผือก อักษรย่อ ว่า ต.ช.

Commander (Third Class) of the Most Exalted Order of the White Elephant

ตริตาภรณ์ช้างเผือกประกอบด้วยดวงตรา
อย่างเดียว

ดวงตราเหมือนอย่างทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
สำหรับบุรุษดวงตรานี้ห้อยอยู่กับแพรแถบกว้าง
4 เซนติเมตร ใช้สวมคอ สำหรับสตรีดวงตรานี้
ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับที่
หน้าเสื่อป่าช้า

ชั้นที่ 4 : จตุรภรณ์ช้างเผือก อักษรย่อ
ว่า จ.ช.

Companion (Fourth class) of the Most
Exalted Order of the White Elephant

จตุรภรณ์ช้างเผือก ประกอบด้วยดวงตรา
อย่างเดียว

ดวงตราเหมือนอย่างตริตาภรณ์ช้างเผือก
แต่มีขนาดย่อมกว่า สำหรับบุรุษแพรแถบกว้าง 3
เซนติเมตร มีดอกไม้จิบประดับบนแพรแถบ
ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย สำหรับสตรีมีลักษณะ
เช่นเดียวกัน แต่แพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
ประดับเสื้อที่หน้าป่าช้า

ชั้นที่ 5 : เบญจมาภรณ์ช้างเผือก อักษร
ย่อว่า บ.ช.

Member (Fifth class) of the Most
Exalted order of the White Elephant

เบญจมาภรณ์ช้างเผือกประกอบด้วยดวง
ตราเช่นเดียวกับจตุรภรณ์ช้างเผือก ไม่มีดอกไม้
จิบบนแพรแถบ

สำหรับพระราชทานสตรี มีลักษณะเช่น
เดียวกันแต่แพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับ
เสื้อที่หน้าป่าช้า สำหรับบุรุษห้อยกับแพรแถบ
ใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ 6 : เหรียญทองช้างเผือก อักษรย่อ

The Gold Medal (Sixth Class) of The
Most Exalted Order of the White Elephant

เหรียญทองช้างเผือก เป็นเหรียญเงิน
กะไหล่ทอง รูปกลม ด้านหน้าเป็นรูปช้างเผือกอยู่ใน
ดอกบัวบาน ด้านหลังเป็นอักษรพระปรมาภิไธยย่อ
ม.ป.ร. เบื้องบนมีพระมหามงกุฎ เหรียญนี้ห้อย
กับแพรแถบกว้าง 3 เซนติเมตร สำหรับบุรุษใช้
ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

สำหรับพระราชทานสตรี ตัวเหรียญมี
ลักษณะเช่นเดียวกับที่พระราชทานฝ่ายหน้า
แพรแถบผูกเป็นรูป แมลงปอ ประดับเสื้อที่หน้า
ป่าช้า

ชั้นที่ 7 : เหรียญเงินช้างเผือก อักษรย่อ
ว่า ร.ง.ช.

The Silver Medal (Seventh Class) of the
Most Exalted Order of the White Elephant

เหรียญเงินช้างเผือก ลักษณะลวดลาย
เหมือนเหรียญทอง แต่เป็นเงินพระราชทานสตรี
แพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ประดับเสื้อที่หน้า
ป่าช้า สำหรับบุรุษใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

2.2 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติ ยศยิ่งมงกุฎไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลนี้ เรียกชื่อ
ย่อว่า “เครื่องอิสริยาภรณ์มงกุฎไทย” มี 8 ชั้น
แยกเป็นตรา 6 ชั้น เป็นเหรียญ 2 ชั้น ดังนี้

ชั้นสูงสุด มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)

ชั้นที่ 1 ประถมภรณ์มงกุฎไทย (ป.ม.)

ชั้นที่ 2 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย (ท.ม.)

ชั้นที่ 3 ตริตาภรณ์มงกุฎไทย (ต.ม.)

ชั้นที่ 4 จตุรภรณ์มงกุฎไทย (จ.ม.)

ชั้นที่ 5 เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย (บ.ม.)

ชั้นที่ 6 เหรียญทองมงกุฎไทย (ร.ท.ม.)

ภาพ 2.2.1 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย

ชั้นสูงสุด : มหาวชิรมงกุฏ Knight Grand Cordon (Special class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand

มหาวชิรมงกุฏประกอบด้วยดวงตรา ดารา และ สายสะพาย

ดวงตรา มีลักษณะเป็นกลีบบัวทอง แฉก 5 แฉก สีแดงสีกลีบ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 5.7 เซนติเมตร (สำหรับสตรีมีขนาดย่อมกว่า) มีพระมหาวชิราวุธ เงินแทรกสลัตามระหว่างกลาง ดวงตรามีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. กับเลข 6 เป็นเพชรสร้างเนื่องเงินล้อมรอบอยู่ภายใต้พระมหามงกุฎทอง เบื้องบนมีพระเศวตฉัตรรัศมีทอง

ดวงตรานี้ใช้ห้อยกับสายสะพายสีครามแก่ ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร (สำหรับสตรีมีขนาดกว้าง 7.5 เซนติเมตร) ที่ริมขอบทั้งสองข้างมีริ้วสีแดงสีขาว สำหรับสะพายบ่าซ้ายเฉียงลงทางขวา

ดารา ลักษณะเป็นรัศมีเงินสี่ทิศ มีรัศมีลายฟ้าทองแทรกสลัตามระหว่าง กลางดารา มีลักษณะเหมือนอย่างดวงตรา แต่อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร.กับเลข 6 ประดับด้วยเพชร และเบื้องบนไม่มีพระเศวตฉัตร ดารามหาวชิรมงกุฎนี้ใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ 1 : ประถมภรณ์มงกุฎไทย

Knight Grand Cross (First Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand

ประถมภรณ์มงกุฎไทย ประกอบด้วยดวงตรา ดาราและสายสะพาย

ดวงตรา ด้านหน้ามีลักษณะเป็นรูปพระมหามงกุฎอยู่ในลายหว่านล้อมทอง พื้นลงยาราชาวดีสีน้ำเงินและสีแดง มีกระจิงเงินใหญ่สี่ทิศ กระจิงเงินเล็กสี่ทิศ มีรัศมีทองสลัตามระหว่าง

ด้านหลังของดวงตรามีอักษรพระปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. เบื้องบนมีรูปจุลมงกุฎ ดวงตรานี้ใช้ประดับห้อยกับสายสะพาย สีน้ำเงินขอบสีเขียว มีริ้วสีเหลือง ริ้วแดงขนาดใหญ่ควั่นทั้งสองข้าง ขนาดกว้าง 10 เซนติเมตร (สำหรับสตรีขนาดกว้าง 7.5 เซนติเมตร) สะพายบ่าขวาเฉียงลงทางซ้าย

ดารา ด้านหน้ามีลักษณะอย่างดวงตรา แต่ไม่มีรูปจุลมงกุฎด้านหลังเป็นพื้นสีทองเกลี้ยง ดารานี้ใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ 2 : ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย

Knight Commander (Second Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand

ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย ประกอบด้วยดวงตรา ดาราและแพรแถบสวมคอ หรือประดับเสื้อ

ดวงตรา ด้านหน้ามีลักษณะดวงตราเหมือนดวงตราประถมภรณ์มงกุฎไทย แต่ด้านหลังไม่มีลวดลาย เป็นพื้นสีทองเกลี้ยงใช้ประดับห้อยกับแพรแถบสีน้ำเงิน ขอบสีเขียว ขนาดกว้าง 4 เซนติเมตร (สำหรับสตรีมีขนาดย่อมกว่า) ที่ริมมีริ้วสีเหลือง ริ้วสีแดงควั่นทั้งสองข้างโดยห้อยอยู่กับแพรแถบเพื่อใช้ห้อยคอสำหรับบุรุษ ส่วนสตรีใช้ห้อยกับแพรแถบ ผูกเป็นรูปแฉกปอ ใช้ประดับเสื้อที่หน้าบ่าซ้าย

ดารา มีลักษณะอย่างเดียวกับดาราประถมภรณ์มงกุฎไทย ดารานี้ใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย

ชั้นที่ 3 : ตริตาภรณ์มงกุฎไทย

Commander (Third Class) of the Most Noble Order of the Crown of Thailand

ตริตาภรณ์มงกุฎไทย ประกอบด้วย ดวงตรา และแพรแถบ

ดวงตรามีลักษณะอย่างเดียวกับดวงตราวิ-
ติยาภรณ์มงกุฎไทย ห้อยกับแพรแถบใช้สวมคอ
สำหรับบุรุษ ส่วนสำหรับสตรีซึ่งดวงตรามีขนาด
ย่อมกว่า ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ ใช้
ประดับเสื้อที่หน้าป้าซ้าย

ชั้นที่ 4 : จัตุรตมาภรณ์มงกุฎไทย

Companion (Fourth Class) of the Most
Noble Order of the Crown of Thailand

จัตุรตมาภรณ์มงกุฎไทย ประกอบด้วยดวง
ตราอย่างเดียว

ดวงตรามีลักษณะเหมือนดวงตราวิติยาภรณ์
มงกุฎไทยแต่มีขนาดย่อมกว่า ห้อยแพรแถบสี
น้ำเงิน (สำหรับบุรุษแต่สำหรับสตรีห้อยแพรแถบ
ผูกเป็นรูปแมลงปอ) ใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
สำหรับบุรุษ ส่วนสำหรับสตรีใช้ประดับเสื้อที่หน้า
ป้าซ้าย

ชั้นที่ 5 : เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย

Member (Fifth class) of the Most Noble
Order of the Crown of Thailand

เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย ประกอบด้วย
ดวงตราอย่างเดียว

ดวงตราและแพรแถบมีลักษณะเช่นเดียวกับ
ดวงตราจัตุรตมาภรณ์มงกุฎไทย แต่ไม่มีดอกไม้จับ
สำหรับบุรุษใช้ประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้ายส่วนสตรี
ใช้ประดับเสื้อที่หน้าป้าซ้าย

ชั้นที่ 6 : เหรียญทองมงกุฎไทย

The Gold Medal (Sixth Class) of the Most
Noble Order of the Crown of Thailand

เหรียญทองมงกุฎไทย เป็นเหรียญเงิน
กะไหล่ทองลักษณะกลม ด้านหน้าเป็นรูปพระมหา
มงกุฎในลายหว่านล้อม ด้านหลังเป็นอักษรพระ
ปรมาภิไธยย่อ จ.ป.ร. เบื้องบนมีจุลมงกุฎห้อยกับ
แพรแถบ ขนาดกว้าง 3 เซนติเมตร (สำหรับบุรุษ
ส่วนสำหรับสตรี แพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ)
การประดับสำหรับบุรุษประดับที่อกเสื้อเบื้องซ้าย
ส่วนสตรีประดับเสื้อที่หน้าป้าซ้าย

ชั้นที่ 7 : เหรียญเงินมงกุฎไทย

The Silver Medal (Seventh Class) of the
Most Noble Order of the Crown of Thailand

เหรียญเงินมงกุฎไทยเป็นเหรียญเงิน
ลักษณะสวดลายและแพรแถบเหมือนอย่างเหรียญ
ทอง รวมทั้งการประดับด้วย

3. คุณสมบัติของข้าราชการและลูกจ้าง
ประจำที่สมควรได้รับการเสนอขอพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์

จากเอกสารบัญชี 7 การขอพระราชทาน
เครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ ยกเว้น
ที่ปรากฏในบัญชีอื่น และบัญชี 15 การขอพระ
ราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ลูกจ้างประจำ
มีระบุถึงตำแหน่ง เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เงื่อนไข
และระยะเวลาการเลื่อนชั้นตรา ดังปรากฏใน
ตารางต่อไปนี้

บัญชี 7

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ข้าราชการ ยกเว้นที่ปรากฏในบัญชีอื่น

ลำดับ	ตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลา การเลื่อนชั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
1	ระดับ 1	ร.ง.ม.	ร.ท.ช.	- ขอพระราชทานได้เฉพาะ กรณีพิเศษเท่านั้น	1. ต้องมีระยะเวลา รับราชการติดต่อกัน มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี ปฏิรูป นับตั้งแต่วันเริ่ม เข้ารับราชการ จนถึงวัน ก่อนวันพระราชพิธีเฉลิมพระ ชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราช ทานไม่น้อยกว่า 60 วัน 2. ลำดับ 2-5 ซึ่งกำหนดระยะเวลาเลื่อนชั้นตรา 5 ปี หมายถึงต้องดำรงตำแหน่งในระดับ นั้น ๆ รวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปีปฏิรูป ก่อนวัน
2	ระดับ 2	บ.ม.	บ.ช.	1. เริ่มขอพระราชทาน บ.ม. 2. ดำรงตำแหน่งระดับ 2 มาแล้ว ไม่น้อยกว่า 5 ปีปฏิรูป ขอ บ.ช.	
3	ระดับ 3	จ.ม.	จ.ช.	1. ดำรงตำแหน่งระดับ 3 หรือ ระดับ 4 เริ่มขอพระราชทาน จ.ม. 2. ดำรงตำแหน่งระดับ 3 และ หรือ ระดับ 4 มาแล้วไม่น้อย กว่า 5 ปี ปฏิรูป ขอ จ.ช.	
	ระดับ 4				
4	ระดับ 5	ต.ม.	ต.ช.	1. ดำรงตำแหน่งระดับ 5 หรือ ระดับ 6 เริ่มขอพระราชทาน ต.ม. 2. ดำรงตำแหน่งระดับ 5 และ หรือระดับ 6 มาแล้วไม่น้อย กว่า 5 ปีปฏิรูป ขอ ต.ช.	
	ระดับ 6				

ลำดับ	ตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลา การเลื่อนขั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
5	ระดับ 7	ท.ม.	ท.ช.	1. ดำรงตำแหน่งระดับ 7 หรือระดับ 8 เริ่มขอพระราชทาน ท.ม. 2. ดำรงตำแหน่งระดับ 7 และหรือระดับ 8 มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ขอ ท.ช.	พระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษาของปีที่จะขอพระราชทานไม่น้อยกว่า 60 วัน
	ระดับ 8				
6	ระดับ 8	-	ป.ม.	1. ได้รับเงินเดือนเต็มขั้นระดับ 8 2. ดำรงตำแหน่งบังคับบัญชา 3. ได้ ท.ช.มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี บริบูรณ์ ขอ ป.ม. 4. ให้ขอได้ในปีก่อนปีที่จะเกษียณอายุราชการหรือในปีที่เกษียณอายุราชการเท่านั้น	
7	ระดับ 9	-	ม.ว.ม.	1. ได้ ท.ช.มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ม. 2. ได้ ป.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี บริบูรณ์ ขอ ป.ช. 3. ได้ ป.ช.มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี บริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. 4. ในปีที่จะเกษียณอายุราชการให้ขอสูงขึ้นอีก 1 ขั้นตรา แต่ไม่เกิน ป.ช. เว้นกรณีลาออก	- ลำดับ 7-9 การขอกรณีปีที่จะเกษียณอายุราชการ ตามข้อ 4 หรือข้อ 5 แล้วแต่กรณี ให้ขอปีติดกันได้
8	ระดับ 10	-	ม.ป.ช.	1. ให้เลื่อนขั้นตราได้ตามลำดับทุกปีจนถึงขั้น ป.ม. 2. ได้ ป.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ขอ ป.ช.	

ลำดับ	ตำแหน่ง	เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ที่ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลา การเลื่อนชั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้นขอ	เลื่อนได้ถึง		
				3. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี บริบูรณ์ขอ ม.ว.ม. 4. ได้ ม.ว.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. 5. ในปีที่เกิดภัยพิบัติราชการให้ ขอสูงขึ้นอีก 1 ชั้นตรา แต่ไม่ เกิน ม.ว.ม. เว้นกรณีลาออก	
9	ระดับ 11	-	ม.ป.ช.	1. ได้ ป.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปีบริบูรณ์ ขอ ป.ช. 2. ได้ ป.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี บริบูรณ์ ขอ ม.ว.ม. 3. ได้ ม.ว.ม.มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี บริบูรณ์ ขอ ม.ป.ช. 4. ในปีที่เกิดภัยพิบัติราชการให้ ขอสูงขึ้นอีก 1 ชั้นตรา เว้น กรณีลาออก	

บัญชี 15

การขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้แก่ลูกจ้างประจำ

ลำดับ	ตำแหน่ง	เครื่องราช อิสริยาภรณ์ที่ ขอพระราชทาน		เงื่อนไขและระยะเวลา การเลื่อนชั้นตรา	หมายเหตุ
		เริ่มต้น ขอ	เลื่อนได้ ถึง		
1	ลูกจ้างประจำ ซึ่งได้รับ เงินค่าจ้างตั้งแต่อัตรา เงินเดือนขั้นต่ำของ ข้าราชการพลเรือน ระดับ 3 แต่ไม่ถึงขั้น ต่ำของอัตราเงินเดือน ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6	บ.ม.	จ.ม.	1. เริ่มขอพระราชทาน บ.ม. 2. ได้ บ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี บริบูรณ์ ขอ บ.ช. 3. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี บริบูรณ์ ขอ จ.ม.	1. ต้องปฏิบัติงาน ติดต่อกันมาเป็นระยะ เวลาไม่น้อยกว่า 8 ปี บริบูรณ์ นับตั้งแต่วัน เริ่มจ้างจนถึงวันก่อน วันพระราชพิธีเฉลิม พระชนมพรรษาของ ปีที่ขอพระราชทาน ไม่น้อยกว่า 60 วัน 2. ต้องเป็นลูกจ้าง ประจำของส่วนราชการ
2	ลูกจ้างประจำ* ซึ่งได้ รับค่าจ้างตั้งแต่อัตรา เงินเดือนขั้นต่ำของ ข้าราชการพลเรือน ระดับ 6 ขึ้นไป			1. เริ่มขอพระราชทาน บ.ช. 2. ได้ บ.ช. มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ม. 3. ได้ จ.ม. มาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีบริบูรณ์ ขอ จ.ช.	ตามระเบียบกระทรวง การคลังว่าด้วยลูกจ้าง ประจำของส่วนราชการ และหมายความรวมถึง ลูกจ้างประจำของ ราชการส่วนท้องถิ่น เมืองพัทยา และ กรุงเทพฯ แต่ไม่ หมายความถึงลูกจ้าง เงินทุนหมุนเวียน 3. ต้องเป็นลูกจ้าง ประจำที่มีชื่อและ ลักษณะงานเป็นลูก จ้างโดยตรงหมวด ฝีมือ หรือลูกจ้าง ประจำที่มีชื่อ และ ลักษณะเหมือน ข้าราชการ

* ลูกจ้างประจำ มี 3 หมวด คือหมวดแรงงาน หมวดกึ่งฝีมือและหมวดฝีมือ

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่ท่านผู้ใด จะต้องมียกเอกสารสำคัญประกอบที่เรียกว่า “ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์” (ยกเว้นผู้ที่ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ช้างเผือกชั้นที่ 6 เหรียญทองช้างเผือก และชั้นที่ 7 เหรียญเงินช้างเผือก) โดยมีรายนามผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในแต่ละปีนั้นพิมพ์ปรากฏเป็นหลักฐานใน ราชกิจจานุเบกษา และมีการจัดทำทำเนียบรายนามแสดง ประวัติการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของบุคคลนั้น ๆ เรียกว่า ทะเบียนฐานันดร

ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ นับเป็นเอกสารสำคัญที่ใช้เป็นหลักฐานแสดงศักดิ์และสิทธิ์ในการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ในตระกูลต่าง ๆ แต่เดิมเรียกว่า หนังสือสำคัญสำหรับดวงตรา หรือคำประกาศสำหรับดวงตราหรือคำประกาศสำคัญเครื่องราช-

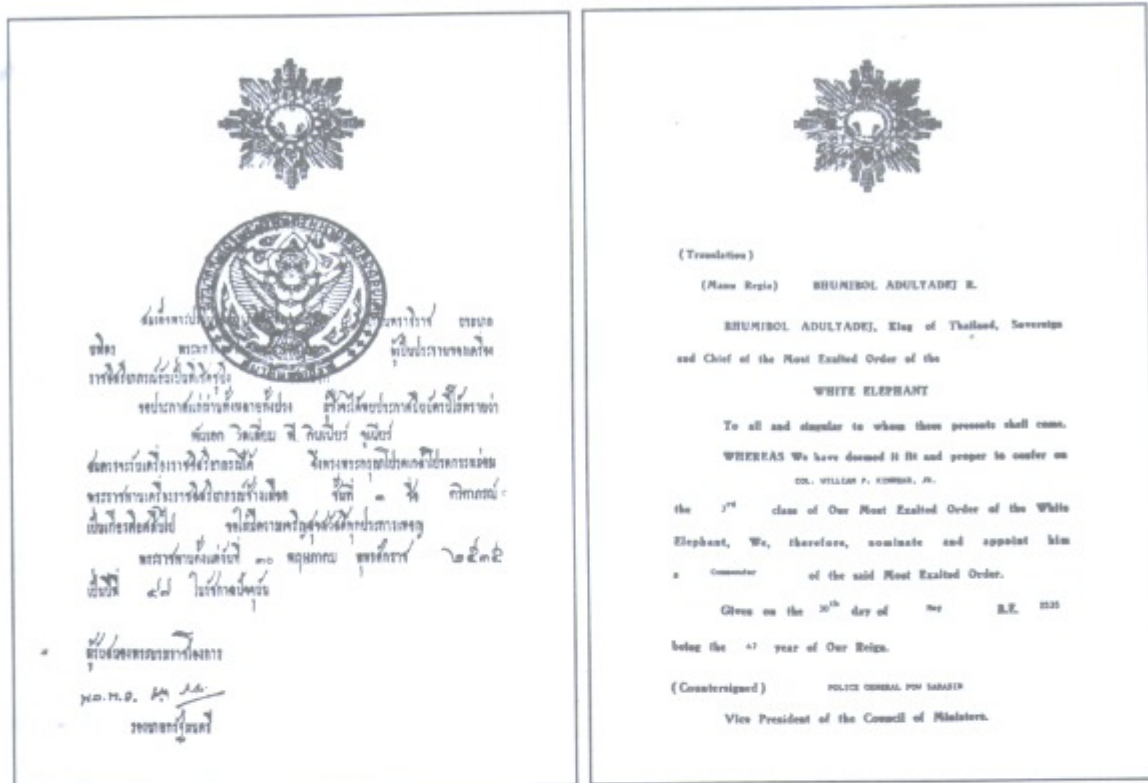
อิสริยยศ

ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์รัชกาลปัจจุบันประกอบด้วยส่วนสำคัญดังนี้

ชั้นเหนือสุดจะเป็นรูปดาราประจำตระกูลของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ถัดลงมาเป็นพระราชลัญจกรประจำแผ่นดินปัจจุบันคือพระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์ และลายพระหัตถ์พระปรมาภิไธย พร้อมทั้งข้อความแสดงนามผู้ได้รับพระราชทาน ชื่อชั้นของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานและปีที่ได้รับพระราชทาน ส่วนสุดท้ายคือนามของนายกรัฐมนตรีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ด้านหลังประกาศนียบัตร แสดงหลักฐานการได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ระบุเล่มที่ ตอนที่ ของราชกิจจานุเบกษา วัน เดือน พ.ศ. และเลขหน้าที่ปรากฏนามผู้ได้รับพระราชทานไว้ และตราประทับสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี รวม 2 แห่งเป็นสำคัญ (ดูภาพ 3.1)

ภาพ 3.1 ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตรีตาภรณ์ช้างเผือก

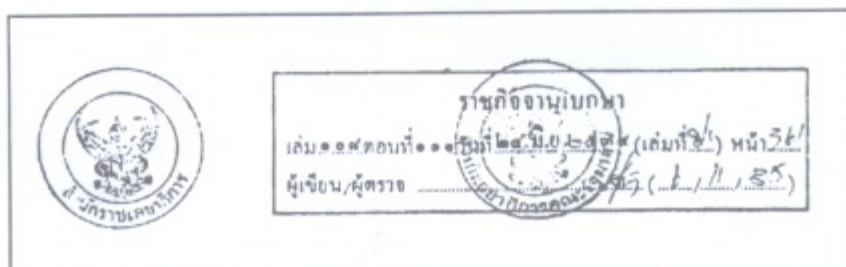

ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตรีตาภรณ์

ประกาศนียบัตรกำกับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ตรีตาภรณ์ช้างเผือกภาษาอังกฤษ สำหรับ
พระราชนัดดาชาวต่างประเทศ

พระราชลัญจกรพระครุฑพ่าห์

ด้านหลัง ประทับตราสำนักพระราชเลขานุการ และตราสำนักเลขานุการคณะรัฐมนตรี

4. การแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย พ.ศ. 2541 ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2541 เป็นต้นไป ระบุไว้ในข้อ 8 เกี่ยวกับการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทยไว้ดังนี้

การประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ประดับตามที่มีหมายกำหนดการ หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการระบุไว้โดยให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยเครื่องราชอิสริยาภรณ์นั้น

ในหมายกำหนดการ หรือกำหนดนัดหมายของทางราชการในพระราชพิธี หรือรัฐพิธีต่าง ๆ จะมีข้อความระบุการแต่งกายในแต่ละโอกาส เช่น ให้แต่งกายเต็มยศหรือครึ่งยศ หรือปกติขาวแล้วแต่กรณี ผู้แต่งกายต้องตรวจสอบหมายกำหนดการหรือข้อความที่ระบุการแต่งกายในกำหนดนัดหมายของทางราชการให้ชัดเจน แล้วแต่งกายและประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ให้ถูกต้อง ทั้งนี้ การที่จะประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ร่วมกับการแต่งกายดังกล่าวตามที่ระบุไว้ได้อย่างถูกต้องนั้น มีหลักสำคัญที่ควรทราบดังนี้

4.1 กรณีให้แต่งกายเต็มยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีดำ)

1. ไม่ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเพียงสายเดียว โดยประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลตามลำดับเกียรติ (ดูภาพ)

2. ระบุชื่อสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ให้สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุ ซึ่งแม้ว่าจะได้รับพระราชทานสายสะพายที่มีลำดับเกียรติสูงกว่าก็ตาม เช่น ระบุให้สวมสายสะพายมงกุฎไทย หากได้รับพระราชทานประดมาภรณ์มงกุฎไทยและประดมาภรณ์ช้างเผือกแล้ว ก็ให้สวมสายสะพายประดมาภรณ์มงกุฎไทย แต่ให้ประดับดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของแต่ละตระกูลที่ได้รับพระราชทานตามลำดับเกียรติแต่หากมิได้รับพระราชทานสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามที่ระบุชื่อ ให้สวมสายสะพายหรือประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานโดยประดับดาราตามลำดับเกียรติอาทิ หากหมายกำหนดการ ให้แต่งกายเต็มยศ สวมสายสร้อยจุลจอมเกล้า หรือให้แต่งกายเต็มยศสวมสายสะพายช้างเผือก ผู้ที่ได้รับพระราชทานชั้นสูงสุดชั้นประดมาภรณ์มงกุฎไทย โดยยังไม่ได้รับพระราชทานประดมาภรณ์ช้างเผือกหรือผู้ได้รับพระราชทานปฐมดิเรกคุณาภรณ์เป็นชั้นสูงสุด ให้สวมสายสะพายประดมาภรณ์มงกุฎไทยหรือสายสะพายปฐมดิเรกคุณาภรณ์แล้วแต่กรณี เป็นต้น

4.2 กรณีให้แต่งกายครึ่งยศ (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีดำ) จะแต่งกายเช่นเดียวกับเต็มยศ โดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานเว้นแต่ผู้ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดาราชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานแต่ละตระกูลแล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย เฉพาะผู้ได้รับพระราชทานเครื่องขัตติยราชอิสริยาภรณ์

มหาจักรีบรมราชวงศ์ (ฝ่ายใน) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ (ฝ่ายใน) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้า และทุติยจุลจอมเกล้าวิเศษ (ฝ่ายใน) ให้นำดวงตราห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับที่หน้าปาดเสื้อเบื้องซ้าย โดยไม่ต้องประดับดาราของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ดังกล่าว

4.3 กรณีให้แต่งกายปกติขาว (เสื้อขาว กางเกงหรือกระโปรงสีขาว) ให้ประดับแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตามชั้นตราที่ได้รับพระราชทาน แต่หากระบุให้แต่งกายปกติขาวประดับเหรียญ ให้ประดับเฉพาะเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ออกเบื้องซ้าย โดยไม่ประดับดาราหรือสายสะพาย

อนึ่ง ในกรณีเป็นงานศพซึ่งมีกำหนดการระบุให้แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาว ไว้ทุกข์ ให้สวมปลอกแขนสีดำที่แขนเสื้อข้างซ้าย

4.4 ในโอกาสพิเศษบางพิธี อาจมีหมายกำหนดการระบุให้แต่งกาย ปกติขาวประดับเหรียญ เช่น งานเลี้ยงพระและสมโภชราชกฤษฎีกา ในการพระราชพิธีฉัตรมงคล ก็ให้แต่งกายปกติขาว แต่ประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์แทนแพรแถบย่อของเครื่องราชอิสริยาภรณ์ และไม่ต้องสวมสายสะพายหรือสวมแพรแถบสวมคอแต่อย่างใด

อนึ่ง เมื่อแต่งกายชุดสากลจะไม่มีการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์หรือแพรแถบย่อ

ของเครื่องราชอิสริยาภรณ์เป็นอันขาด เว้นแต่จะประดับคู่มือเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ข้อผิดพลาดเกี่ยวกับการแต่งกายที่มักพบเห็นอยู่เสมอ คือ

1. แต่งกายชุดสากล โดยประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์
2. แต่งกายเต็มยศ แต่สวมสายสะพายผิดไปจากที่ระบุในหมายกำหนดการหรือกำหนดนัดหมายของทางราชการ เช่น สวมสายสะพายมงกุฎไทย (สีน้ำเงิน) ไปในงานที่ต้องสวมสายสะพายช้างเผือก (สีแดง)
3. แต่งกายครึ่งยศ แต่สวมสายสะพาย (ซึ่งเท่ากับว่าแต่งกายเต็มยศ ทั้งที่หมายกำหนดการระบุให้แต่งกายครึ่งยศ)
4. แต่งกายปกติขาว แต่สวมสายสะพาย
5. แต่งกายเต็มยศ ครึ่งยศ หรือปกติขาว ไปในงานศพที่มีกำหนดการระบุไว้ไว้ทุกข์แต่มิได้สวมปลอกแขนสีดำไว้ทุกข์

การที่จะแต่งกายอย่างไร ไม่ใช่เรื่องที่ผู้แต่งกายจะกำหนดเองแต่ต้องเป็นไปตามหมายกำหนดการที่สำนักพระราชวังระบุหรือตามกำหนดนัดหมายของทางราชการระบุ โดยพิจารณาความเหมาะสมหลายประการประกอบกันแล้ว เช่น ความเหมาะสมด้านสถานที่ (พระอารามหลวงเกี่ยวเนื่องในรัชกาลใด) พิธีการ (เป็นการเข้าเฝ้าฯ ตามปกติหรือวาระพิเศษ) หรือบุคคล (เป็นงานพระราชทานเพลิงศพผู้ใด) เป็นต้น

4.5. คำเรียก ตัวอย่างการแต่งกาย และการประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ในโอกาสต่าง ๆ

4.5.1 คำเรียกองค์ประกอบของเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เต็มยศ

- (1) สายสะพาย สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์เฉียงจากบ่าซ้ายหรือบ่าขวาตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) ดวงตรา ห้อยกับสายสะพาย
- (3) ดารา ประดับบริเวณใต้ชายปกกระเป๋าลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ
- (4) แพรแถบเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ ประดับเหนือปกกระเป๋าสีเสื้อเบื้องซ้าย โดยให้ตัวเหรียญอยู่ระหว่างขอบบนปกกระเป๋าทรงาม

เต็มยศ

- (1) สายสะพาย สวมสายสะพายเครื่องราชอิสริยาภรณ์เฉียงจากบ่าซ้ายหรือบ่าขวาตามที่กฎหมายกำหนด
- (2) ดวงตรา ห้อยกับสายสะพาย
- (3) ดารา ประดับบริเวณอกเสื้อเบื้องซ้าย โดยเทียบเคียงกับบุรุษและประดับลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ
- (4) ดวงตราเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญราชอิสริยาภรณ์ที่ระลึกต่าง ๆ ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอประดับที่หน้าอกเสื้อเบื้องซ้าย ลดหลั่นกันตามลำดับเกียรติ

4.5.2 ตัวอย่างการแต่งกายประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

(1) เครื่องแบบเต็มยศ

ข้าราชการพลเรือน ฯลฯ

1. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระดุมกลมครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง

1. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
2. กระดุมกลมรูปครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง

ชุดขอเฝ้า

ผู้ที่ไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนดให้มีเครื่องแบบเฉพาะ

1. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระดุม ฟันเกลี้ยงสีทอง
3. ติดแถบระดับคอเสื้อ (ไม่มีอินทราชน)

ชุดไทย

1. ชุดไทยจิตรลดา ใช้ในงานที่บรูษแต่งตั้งเต็มยศ เช่น รับประมุขของรัฐ ที่มาเยือนเป็นทางการที่สนามบินฯ พิธีสวนสนาม ในวันเฉลิมพระชนมพรรษา
2. ชุดไทยอมรินทร์ ใช้ในโอกาสพิเศษที่กำหนดให้แต่งเต็มยศหรือครึ่งยศ ในงานพระราชพิธี รัฐพิธีหรืองานสโมสรสันนิบาต ใช้ในพิธีคำ เช่น งานเลี้ยงรับรอง
3. ชุดไทยบรมพิมานใช้ในโอกาสที่เป็นงานเต็มยศและครึ่งยศ เช่น งานอุทยานสโมสรงานพระราชทานเลี้ยงอาหารค่ำอย่างเป็นทางการ
4. นอกจากนั้นมีชุดไทยจักรี ชุดไทยดุสิต ชุดไทยจักรพรรดิและชุดไทยศิวาลัย

ชุดไทยบรมพิมาน

(2) เครื่องแบบครึ่งยศ

- ข้าราชการพลเรือน

1. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระดุมกลมรูปครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
4. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งตั้งเต็มยศ
5. ยกเว้นผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย

1. เสื้อขาว กระโปรงดำ รองเท้าหุ้มส้นดำ
2. กระตุ้มกลมรูปครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
4. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทาน
5. ส่วนผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ไม่ต้องสวมสายสะพาย

ชุดขอเฝ้า

ผู้ที่ไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนดให้มีเครื่องแบบเฉพาะ

1. เสื้อขาว กางเกงดำ รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระตุ้มพื้นเกลี้ยงสีทอง
3. ติดแผงประดับคอเสื้อ (ไม่มีอินทราวุธ)
4. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งตั้งเดิมยศ
5. ยกเว้นผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย

ชุดไทย

1. ชุดไทย
2. ประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับพระราชทานเหมือนแต่งตั้งเดิมยศ
3. ส่วนผู้ได้รับพระราชทานชั้นสายสะพาย เมื่อประดับดวงตราและดาราเครื่องราชอิสริยาภรณ์แล้ว ไม่ต้องสวมสายสะพาย

(3.) เครื่องแบบปกติขาวระดับเหรียญ**ข้าราชการพลเรือน ฯลฯ**

1. เสื้อขาว กางเกงขาว รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระดุมกลมรูปครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
4. ประดับแพรแถบเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ
5. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

1. เสื้อขาว กระโปรง รองเท้าหุ้มส้นดำ
2. กระดุมกลมรูปครุฑ
3. ติดเครื่องหมายสังกัดที่คอเสื้อทั้งสองข้าง
4. ประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ
ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
5. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชุดขอเฝ้า

ผู้ไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับของทางราชการกำหนด
ให้มีเครื่องแบบเฉพาะ

1. เสื้อขาว กางเกงขาว รองเท้าหุ้มส้นและถุงเท้าดำ
2. กระดุมพื้นเกลี้ยงสีทอง
3. ติดแผงประดับคอเสื้อ (ไม่มีอินทราชนู)
4. ประดับแพรแถบเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ
5. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

ชุดไทย

1. ชนิดของชุดไทย
2. ประดับเหรียญราชอิสริยาภรณ์และเหรียญที่ระลึกต่าง ๆ
ห้อยกับแพรแถบผูกเป็นรูปแมลงปอ
3. ไม่ประดับเครื่องราชอิสริยาภรณ์

เอกสารอ้างอิง

- ประยูร สิทธิพันธ์ เครื่องราชอิสริยาภรณ์บุคคลตัวอย่าง เทพพิทักษ์การพิมพ์ 2526
- ศรีนาถ สุริยะ เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย กุสุสภา 2519
- สวนะ ศุภวรรณกิจ ราชอิสริยาภรณ์ไทย สำนักพิมพ์รุ่ง 2522
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย ห้างหุ้นส่วนจำกัด
บริษัทสัมพันธมิตรพาณิชย์ 2532
- เครื่องราชอิสริยาภรณ์ไทย บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์จำกัด 2535
- การแต่งกายเครื่องราชอิสริยาภรณ์ บริษัทอมรินทร์ พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
จำกัด (มหาชน) 2542

สวัสดิ์กะสมาชิกและผู้อ่านทุกท่าน

ปีนี้เป็นปีแห่งการเฉลิมฉลองพระชนมายุครบ 72 ชันษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ่อหลวงของปวงประชา ชาวไทยถ้วนหน้า กราบพระบาทถวายความจงรักภักดี ขอพระองค์ทรงเป็นพระมิ่งขวัญของปวงชนชาวไทยสถิตย์ในดวงใจไทยทั้งชาติ ชั่วฉินรันดร์

ขณะนี้วารสารศึกษาศาสตร์ของเราก้าวไกลไปทั่วประเทศ มีศิษย์เก่าส่งใบสมัครเป็นสมาชิกจากต่างจังหวัดไกล ๆ และมีสมาชิกหลายท่านจดหมายถึง บ.ก. ก็ขอความกรุณาส่งปัญหามาที่ บ.ก. นี้แหละจะสรรหาผู้ตอบปัญหาที่มีภูมิรู้เฉพาะเรื่องให้ท่านสมาชิกถูกใจที่สุด ส่วนสมาชิกที่ขออนุญาตนำบทความทางวิชาการ “การคัดลายมือและการสะกดคำภาษาอังกฤษในโรงเรียนประถม” ไปดัดแปลงเป็นแบบฝึกการสอนแจกลูก หรือการสอนสะกดคำในภาษาไทยนั้น บ.ก.อนุญาตด้วยความเต็มใจอย่างยิ่งค่ะ (กรุณาอ้างอิงให้ด้วย

นะคะ) จะได้แบบฝึกใหม่ ๆ ที่ไม่ซ้ำกันไปสอนเด็ก แต่สมาชิกต้องแยกให้ออกนะคะว่าการสอนแจกลูก(ไม่ใช่แจกรูป) เป็นการสอนเพื่อให้นักเรียนประถมตัวเล็ก (ประถมปีที่ 1-2) สามารถอ่านได้ถูกต้องคล่องแคล่ว ส่วนการสอนสะกดคำก็เพื่อให้เจ้าตัวเล็ก สามารถเขียนคำได้อย่างถูกต้อง สมาชิกท่านใดมีปัญหาในการสอนการแจกลูกและการสอนสะกดคำ จดหมายไปถาม รศ.ดร.ปิยนุช คนฉลาด ได้ตลอดเวลาค่ะ

สมาชิกท่านหนึ่งจดหมายถึง บ.ก. ว่าเห็นวารสารวิชาการแล้วปวดหัวไว้ล่วงหน้าเลยไม่เคยชอบหยิบอ่านเพราะหนักสมอง แต่เมื่อเปิดอ่านวารสารศึกษาศาสตร์แล้วรู้สึกทั้ง มีสาระความรู้ที่หลากหลายจริง ๆ แถมมีรายการหายปัญหาซะด้วย

บางท่านว่าอ่านคอลัมม์เล่าสู่กันฟังเป็นอันดับแรกเลยคะ ชอบที่อาจารย์เขียนเดือนสติ (แสดงว่าอ่านตั้งแต่ฉบับที่ 1 ปีที่ 11)

หลายคนบอกว่า “การบริหารแกว่งแขน บำบัดโรค” ในเล่าสู่กันฟัง ยอดเยี่ยมจริง ๆ นำไปปฏิบัติแล้วได้ผลเกินคาด เชื่อว่า “อาจารย์คะหนูและน้องเป็นโรคภูมิแพ้ทรมาณจริง ๆ ได้นำวิธีการบริหารแกว่งแขนบำบัดโรคไปใช้ ตอนนี้น้องและน้องกำลังจะหายและจะบริหารต่อไปคะ” ค่ะ....ก็ขอให้หายไว ๆ นะคะ แต่ต้องบริหารให้ถูกต้องตามที่แนะนำ บริหารอย่างสม่ำเสมอ “ก็จะไม่ กำลังจะหาย” จะหายขาดเลยละ

สุดท้ายศิษย์เก่าท่านนี้บอกว่า หนูเป็นศิษย์เก่าเอกราชประถมชอบเพลง ภูมิแผ่นดิน

นมินทร์มหาชามากที่สุด อยากได้เนื้อร้องมานานแล้ว ดีใจสุด ๆ ที่ได้ทั้งโน้ตทั้งเนื้อร้องจากวารสารศึกษาศาสตร์และได้ข่าวจากน้อง ๆ (นิสิตปัจจุบัน) ว่าอาจารย์สอนให้นิสิตร้องเพลงนี้ก่อนเรียนทุกครั้ง ทุกกลุ่มที่อาจารย์สอน และอาจารย์บอกว่าเวลาร้องเพลง ต้องใส่อารมณ์ ใส่ชีวิตจิตใจลงไปเวลาร้อง เพลงจะไพเราะและปลุกฝังให้ผู้ร้องมีความรู้สึกนึกคิดไปตามเพลง ทำให้รักชาติ ห่วงแหนชาติบ้านเมือง และรักในหลวงมาก ๆ น้อง ๆ บอกว่าร้องเพลงอย่างที่คุณอาจารย์สอนแล้วขลุ่ยเลย หนูอยากได้อีกเพลงหนึ่งที่อาจารย์ให้น้อง ๆ ร้องเพลงประชาธิปไตยค่ะ เห็นน้อง ๆ บอกว่าท่านอาจารย์ปลุกฝังให้ทุกคนมีประชาธิปไตยใน

สายเลือด เป็นเพลงที่ดีมาก ท่านองปลุกระดมดี อยากได้ไปปลุกฝังให้นักเรียนมีประชาธิปไตยในสายเลือดค่ะ หนูจะคอย

ค่ะ บ.ก. ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาเขียนมาติชมสำหรับเพลงประชาธิปไตย คอยฉบับหน้าละกันเพราะอย่างน้อยก็รู้ว่ามีหนูคนหนึ่งละที่กำลังตั้งใจคอย แล้วเขียนมาอีกนะคะ คุรุจะคอยเช่นกันค่ะ ก็ขอสวัสดิ์ปีใหม่ม่วงหน้า ขอให้ทุกคนมีแต่ความสุขความเจริญ สุขสมหวังตามวาระแห่งกรรมที่กระทำมา

พบกันฉบับหน้า

สวัสดิ์ค่ะ

บ.ก.

